

Interpellation IP 4/2026 rd

Hilkka Kemppeinen m.fl.

Interpellation om ungdomsarbetslösheten och de ungas försvagade framtidstro

Till riksdagen

Regeringen Orpo har låtit ungdomsarbetslösheten stiga till en oacceptabel nivå. Regeringens politik har ökat ojämlikheten samtidigt som allt fler familjer kämpar med försörjning, ovisshet och minskad framtidstro.

I Finland finns det många välmående barn, unga och familjer. Ändå är det alltför många som i sin vardag upplever en ständig oro och osäkerhet, och framtiden ser dimhöjd ut. Det handlar inte bara om en enskild kris eller ett problem som kan lösas med en enda metod, utan om en ackumulering av många bekymmer: en försämrade försörjning, brist på arbete, försämrade tjänster som stöder vardagen och mörkare framtidsutsikter. När olika bekymmer hopar sig, försvagas också tilliten till att livet bär en framåt.

Många beslut som regeringen har fattat under den här valperioden har förvärrat situationen. Experter uppskattar att så många som 30 000 barn har fallit in i familjefattigdom på grund av regeringens åtgärder. Allt fler föräldrar tvingas att spara in på barnens och ungdomarnas hobbyer, kläder eller till och med på nödvändiga utgifter i vardagen. Samtidigt har man sparat in på tjänster för barn och familjer. Nu avskaffar regeringen skyldigheten för välfärdsområdena att ordna familjerådgivning. Detta i syfte att öka flexibiliteten. Det finns en risk för att familjerådgivningen, som med låg tröskel stöttar familjer, upphör helt och att det blir svårare att få hjälp med problem hos barn, unga och familjer.

I många familjer syns den ständiga osäkerheten också i hur föräldrarna orkar. När oron för försörjningen ökar, ökar också den psykiska belastningen i hela familjen. Det har en direkt inverkan på barns och ungdomars välbefinnande, inlärning och känsla av trygghet.

Situationen är särskilt allvarlig för ungdomar. Konjunkturförändringar påverkar ungdomars sysselsättning mer än andra åldersgruppers sysselsättning. Den allmänna ekonomiska situationen kan dock inte ensam förklara den höga ungdomsarbetslösheten. Ungdomsarbetslösheten ökar snabbt och regeringen har inte lyckats erbjuda några trovärdiga lösningar för att komma till rätta med situationen. Ungdomsarbetslösheten har nått en oacceptabel nivå, och enligt de senaste siffrorna är 76 000 personer under 30 år arbetslösa. Omkring var femte person under 25 år är arbetslös.

Interpellation IP 4/2026 rd

Enligt många undersökningar som gjorts de senaste åren har de ungas framtidstro rasat på kort tid. Enligt ungdomsbarometern ser bara var sjätte ung person ljusst och positivt på framtiden. Den minskade framtidstron bland unga beror på både globala fenomen och kriser och på förändringar i samhället. Studier, sysselsättning och den osäkra världspolitiska situationen skapar press, oro, otrygghet och osäkerhet hos unga.

Många unga känner att samhället inte ger dem tillräckligt med stöd eller möjligheter när de behöver det som mest. Experter har med rätta påpekat att den snabba försämringen av ungdomars framtidstro är en varningssignal som samhället bör reagera på utan dröjsmål. Att känna sig ensam minskar känslan av delaktighet och tillit till samhället. Denna förlust av framtidstro och tillit kan få långsiktiga konsekvenser för de unga själva och för samhället i stort. Effekterna kan vara både kortsiktiga och långsiktiga. Det kan leda till en försämring av kunskapsnivån, säkerheten, födelsetalen, det sociala deltagandet, delaktigheten och demokratin. Har regeringen identifierat dessa konsekvenser och insett deras inverkan på Finland? Regeringens handlingar tyder inte på det.

Den regionala ojämlikheten blir allt tydligare när det gäller ungas möjligheter att utbilda sig, få arbete och bygga sin framtid. I många mindre kommuner finns det allt färre arbets- och praktikplatser, tjänster har dragits in och långa avstånd gör det svårt att studera och ta emot arbete. Samtidigt gör de höga boendekostnaderna på tillväxtorter att ungdomar måste arbeta mer vid sidan av studierna, vilket kan fördröja studierna och försena utexamineringen.

Alltför många unga måste fundera på om det är möjligt att bygga en framtid i den hembygd där de växte upp, om de inte hittar ett jobb och inte kan få banklån för att köpa egen bostad, oavsett om de har ett jobb eller inte. Det kan skapa en känsla av bitterhet och en upplevelse av att möjligheterna bara finns i vissa regioner och för vissa människor.

Möjligheterna för unga människor verkar bli alltmer polariserade. Vissa ungdomar gynnas av goda nätverk, en stabil ekonomisk situation och möjligheten att fokusera på studier och övergången till arbetslivet utan ständig ovisshet. Samtidigt är det allt fler unga som måste oroa sig för sin försörjning, sin egen och sina närståendes psykiska hälsa och för om de kommer att hitta sin plats i samhället. Det finns en risk för att ungdomar delas upp i dem som har möjlighet att tryggt bygga sin framtid och dem vars framtid ser alltmer osäker ut.

Många unga får nu erfara att deras generation måste inleda vuxenlivet från en osäkrare utgångspunkt än tidigare. Det blir svårare att planera för framtiden om studier, försörjning, arbete och boende hela tiden verkar osäkrare. Många mor- och farföräldrar är också oroliga över ungdomarnas situation och deras minskade framtidstro.

Det kan inte heller förbises att de kostnader som samhället redan i dag har för psykisk ohälsa uppgår till 11 miljarder euro, delvis av de skäl som beskrivs ovan. Om tio år kan priset vara över 15 miljarder. Om vi inte tar itu med psykisk ohälsa, särskilt bland unga, i tid kommer problemen och kostnaderna att fortsätta att öka. Terapigarantin har åtminstone ännu inte fungerat som förväntat överallt när det gäller att sänka tröskeln för att få tillgång till tjänster.

Interpellation IP 4/2026 rd

Enligt en enkät som Rådet för Yrkehögskolornas rektorer Arene ry gjorde bland yrkehögskolorna och offentliggjorde i början av året har cirka 3 500 studerandes studier fördröjts under en termin på grund av brist på praktikplatser. Många studerande skulle i den nuvarande svåra situationen vara beredda att ta emot en praktikplats var som helst i Finland, men bristen på praktikplatser är inte begränsad till en eller två regioner, utan är i dagsläget ett nationellt problem. Trots det har vi inte sett regeringen göra någonting konkret åt saken.

Bristen på praktikplatser har förvärrats avsevärt under de senaste månaderna, eftersom både välfärdsområden, organisationer och företag har sparat och minskat kostnaderna på alla sätt. Sjukskötare, barnmorskor, hälsovårdare och socialarbetare utexamineras inte när de inte kan genomföra de obligatoriska praktikperioderna. Enligt enkäten är situationen särskilt svår för sjukskötar- och barnmorskestuderande.

Fördröjda studier och examen utgör också en ekonomisk risk för de studerande. De riskerar att förlora sina studielånskompensationer även i det fall att de inte kan ta examen på grund av omständigheter som de inte kan påverka. Den ekonomiska förlusten mångfaldigas om man räknar in utebliven lön på grund av försenad examen.

Situationen är också mycket motsägelsefull ur de ungas synvinkel, eftersom man i Finland samtidigt diskuterar bristen på arbetskraft, särskilt inom social- och hälsovården. De unga skulle vara redo att slutföra sina studier och gå ut i arbetslivet, men bristen på praktikplatser hindrar dem från att göra det. Uppsägningar och försämrade framtidsutsikter inom social- och hälsovårdsbranschen kan också minska branschens förmåga att locka unga som funderar på sitt yrkesval.

Universitetet har uppskattat att bristen på praktikplatser också kan leda till att fler studerande avbryter sina studier om deras engagemang för att slutföra studierna minskar. Det är ganska vanligt att man hoppar av. Enligt Statistikcentralen har var femte ung avbrutit en utbildning som leder till examen. Varje student som inte avlägger examen minskar också finansieringen till universitetet.

Många unga anser att kraven i arbetslivet är orimliga och att det är svårt att komma in på arbetsmarknaden. De måste konkurrera om samma jobb med mer erfarna arbetssökande i en tid då det finns allt färre lediga jobb. Särskilt arbetslösheten bland unga kvinnor har ökat kraftigt, och arbetslösheten bland unga män, som redan tidigare var hög, har inte heller minskat.

Många unga gör sitt bästa för att utbilda sig, söka jobb och bygga sin framtid. Vi borde tillsammans kunna hitta lösningar på den osäkerhet som alltför många unga människor känner i dag. Det är mycket sorgligt om det inte är en glädje och en förväntan att få sin examen, utan att det orsakar den nyblivna timmermannen, sjukskötaren och ekonomie magistern ångest och rädsla för om han eller hon efter examen kommer att hitta ett jobb och en riktning i livet.

Under valperioden har regeringen avskaffat barnförhöjningen och det skyddade beloppet i utkomstskyddet för arbetslösa. Avskaffandet av det skyddade beloppet har höjt tröskeln för att ta emot kortvariga jobb. Försämringen av hushållsavdraget har försvårat särskilt de små företagens

Interpellation IP 4/2026 rd

förutsättningar att sysselsätta. Båda dessa försämringar påverkar också ungdomar och deras möjligheter att få arbete.

Det är också svårare att få sommarjobb. Många unga söker otaliga sommarjobb och alltför många av dem får inte det arbete som är nödvändigt med tanke på den ekonomiska försörjningen under nästa vinter och för att få arbetslivserfarenhet, oberoende av deras motivation och kompetens. Sommarjobbet är ofta den ungas första kontakt med arbetslivet, ansvar och känslan av delaktighet. Om man inte får något svar på sina ansökningar om sommarjobb eller om man får avslag på dem gång på gång kan det leda till att den unga förlorar tron på sin egen förmåga. När sommarjobben blir färre drabbar det hårdast de unga som inte har arbetslivskontakter eller som inte får stöd av sina närstående för att söka jobb.

Det är också ett tecken på ett större problem på arbetsmarknaden. Om ungdomar inte ens får en första chans att komma in på arbetsmarknaden ökar risken för att allt fler blir långvarigt arbetslösa. Det är svårt att få arbetslivserfarenhet utanför arbetslivet.

Antalet långtidsarbetslösa ungdomar har ökat mångfald. Varje månad och år utanför arbetslivet ökar risken för att unga ska marginaliseras, att psykiska problem och missbruksproblem ska uppstå och förvärras och att den unga ska hamna i en permanent osäker försörjningssituation. För ungdomar handlar det inte bara om att klara sig ekonomiskt just nu, utan om hela livets riktning.

Den försämrade situationen för ungdomar märks redan nu i form av ökad osäkerhet, försenade studier och svårigheter att hitta instegsjobb. Denna utveckling är inte acceptabel. Den ökande ungdomsarbetslösheten, de ungas försörjningsproblem och svårigheterna att komma in i arbetslivet löser sig inte av sig själva genom att man väntar. Ju längre situationen får fortgå, desto svårare kan problemen bli.

Vi kan fortfarande ändra Finlands riktning. Vi får inte offra barnens och ungdomarnas framtid för kortsiktiga besparingsbeslut. Vi behöver en politik som stärker framtidstron och hoppet, som ökar tillväxten och möjligheterna till arbete och som ger en trygg vardag i varje familj.

Centern erbjuder regeringen konkreta lösningar även i denna situation. Våra förslag är följande:

— Vi skapar verkliga möjligheter för unga att komma in på arbetsmarknaden. Vi behöver en jobbgaranti för unga för att se till att alla ungdomar får ett jobb inom rimlig tid efter avslutad utbildning. Huruvida man får fotfäste i arbetslivet eller inte får inte bli beroende av att man aldrig får den första chansen.

— Sommarjobb och praktikplatser med låg tröskel utökas i samarbete med kommuner, organisationer och företag. De första erfarenheterna av arbetslivet är avgörande för ungdomarnas framtid.

— Företagen ges starkare incitament för att anställa den första arbetstagaren och unga arbetstagare. Vi måste minska risken med att anställa personal, särskilt i små och medelstora företag.

Interpellation IP 4/2026 rd

— Även sysselsättningssedeln för unga ses över så att den verkligen fungerar. Dagens modell är byråkratisk och inte tillräckligt attraktiv för arbetsgivarna. Stödet måste vara tydligt, lättillgängligt och verkligen uppmuntrande.

— Den arbetslivsinriktade utbildningen i årskurserna 8 och 9 utvidgas. Utbildningen består av perioder av lärande i arbetet och undervisning i skolan. Totalt omfattar perioderna av lärande i arbetet cirka 5—7 veckor under ett läsår. Modellen innebär att en elev som går ut grundskolan redan har erfarenhet av många arbetsplatser och en känsla för arbetslivsfärdigheter och hur man söker jobb.

Med hänvisning till 43 § i Finlands grundlag framställer vi följande interpellation till den minister som saken gäller:

Hur tänker regeringen återställa de ungas tro på framtiden,

vad tänker regeringen göra för att komma till rätta med den oacceptabelt höga ungdomsarbetslösheten,

har regeringen för avsikt att lägga ner rådgivningen i uppfostrings- och familjefrågor, som med låg tröskel har stöttat familjer i olika utmanande livssituationer för barn, unga och familjer,

har regeringen bedömt hur den försämrade tillgången till praktikplatser för studerande kommer att påverka tillgången på arbetskraft i framtiden, särskilt inom social- och hälsovården,

har regeringen för avsikt att främja samordning på nationell nivå för att säkerställa tillgången på praktikplatser för studerande och

hur tänker regeringen se till att unga har jämlika förutsättningar att bygga ett gott liv i olika delar av Finland?

Interpellation IP 4/2026 rd

Helsingfors 3.6.2026

Hilkka Kemppi cent
Petri Honkonen cent
Hannu Hoskonen cent
Antti Kaikkonen cent
Eeva Kalli cent
Vesa Kallio cent
Anne Kalmari cent
Tuomas Kettunen cent
Mauri Kontu cent
Hanna Kosonen cent
Antti Kurvinen cent
Mika Lintilä cent
Markus Lohi cent
Hanna-Leena Mattila cent
Timo Mehtälä cent
Olga Oinas-Panuma cent
Jouni Ovaska cent
Mikko Polvinen cent
Mika Riipi cent
Hanna Räsänen cent
Mikko Savola cent
Markku Siponen cent
Eerikki Viljanen cent
Harry Harkimo liik